

Oponentský posudek na bakalářskou práci Kristýny Čermákové: Vrchnostenský soud na panství Jilemnice na konci 18. století. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2013, 54 str. + 3 str. příloh.

(1. Úvod, s. 1-6; 2. Vývoj práva v českých zemích do konce 18. století, s. 7-15; 3. Dějiny Jilemnice v raném novověku, s. 16-25; 4. Civilněprávní a trestněprávní spory na panství Jilemnice 1786-1789 (?), Civilněprávní spory na panství Jilemnice 1786-1789, Trestněprávní spory, s. 25-46; 5. Závěr, s. 47-50; 6. Resumé, s. 51; 7. Seznam literatury a pramenů, s. 52-54; 8. Obrazová příloha, s. 55-57).

Práce je členěna do sedmi kapitol. V úvodu se autorka zabývá vývojem bádání v oblasti kriminologie a konceptům sociální disciplinace a teorie civilizace. Ve 2. kapitole následuje stručný rozbor vývoje práva v českých zemích do konce 18. století. V závěru kapitoly se dovídáme, že cílem práce bylo sledovat uvedení změn v právním systému do reálného života obyčejných obyvatel. Dále navazuje 3. kapitola věnující se dějinám Jilemnice. Poté již následuje ústřední kapitola knihy, v níž se autorka věnuje rozboru civilněprávních a trestněprávních případů zaznamenaných ve dvou knihách (trestním protokolu a knize vrchnostenských úředníků) uložených ve fondu Velkostatek Jilemnice. V první podkapitole se věnuje civilněprávním sporům; ve vzorku se objevily pouze dva typy, a to spory o dluhy a o dědictví. Autorka se na několika stranách pouští do rozboru 104 sporů o dluhy, přičemž některé věty trochu postrádají smysl, např. str. 32, řádek 2-4, a konec odstavce. Následuje podkapitola o celkem 37 trestněprávních sporech, které rozčlenila do čtyř skupin na nactiutračné urážky, krádeže dobytka, krádeže dřeva a poškození majetku. Všimá si základních charakteristik jednotlivých skupin případů, přičemž u krádeží se věnuje více také jejich právnímu vymezení v jednotlivých právních kodifikacích od Koldínova městského zákoníku, přes Tereziánský zákoník po Josefinský zákoník; u urážek cti se zase zaměřila na roli cti v životě jednotlivce. V této podkapitole se také více věnovala způsobu potrestání viníků.

K práci mám některé připomínky. Autorka se mohla více věnovat typu soudního řízení. Zde se nedá asi ani pro závěr 18. století vystačit pouze s tím, že proti obžalovanému stojí vždy žalobce a oba vystupují v rovnocenném postavení, zvláště když u většiny sledovaných případů byla žalobcem vrchnost, i když třeba prostřednictvím vrchnostenského úředníka. Zároveň asi nelze tvrdit, že v obou typech případů docházelo shodně k výsledkům. Jak je patrné např. z přílohy číslo 4, jednou šlo o výslech obviněného v trestním řízení; v civilním řízení šlo o právní souboj stran a doložení vlastních nároků a tvrzení důkazy a svědeckými výpověďmi, tak jak se to děje v civilním řízení u soudů dodnes.

Výhrady mám také k typologii trestněprávních případů – autorka měla více vyjít z případů, které měla k dispozici, zohlednit jiné zmiňované typologie, případně snad použít i samotný Josefinský zákoník, zvláště když je přímo v některých rozhodnutích zmíněn článek, podle něhož byl provinilec trestán. Tři případy rozebrané v kapitole nactiutračné urážky dle mého názoru nepatří do této skupiny činů, ale jedná se o rouhání (činy proti oficiální ideologii) a o urážku rychtáře (činy proti místní administrativě). Samozřejmě se vždy jednalo o urážku, ale důležité je, že to bylo jednou úředníka a tím potažmo vrchnosti, podruhé Boha, proto byl i postih přísnější. Podobně lze zpochybnit skupinu krádeží a poškození majetku. Do druhé skupiny byly zahrnuty také dva případy, a to poškození stromů při krádeži ve vrchnostenském lese (?) a poškození vrchnostenské louky pastvou dobytka (?). Naprostá většina krádeží se týkala vrchnostenského majetku, např. panského dřeva; mělo by se tedy jednat spíše o případy pychu a opět o ochranu vrchnostenského vlastnictví, které bylo postihováno přísněji.

U trestněprávních případů se autorka více zaměřila na způsob potrestání viníků. Zde mě zaujalo zařazení trestu bití holí mezi zneuctvující tresty, které mohly provinilce vyčlenit ze

společnosti. *Je možné ze sledovaných při opravdu doložit humanizaci soudnictví? Jaké tresty mohly viníka trvale vyčlenit ze společnosti? Používaly se ještě v této době?*

V práci postrádám institucionální rozbor výkonu soudnictví na panství, např. jaký soud rozhodoval, jestli rozhodovali vždy pouze vrchnostenská úředníci, zda byla v zápisech patrná profesionalizace výkonu soudnictví. I když je to mimo téma práce, zajímalo by mě, jaké případy se nachází v dalších soudních knihách uložených ve fondu Velkostatek Jilemnice. S tím snad souvisí absence některých typů deliktů (konkrétně smilstva) ve zkoumaných pramenech. *Nemohly být tyto případy zachyceny jinde? Opravdu byla vrchnost vůči tomuto přestupku velmi tolerantní? Jak rozhodoval o případech smilstva josefinský zákoník?*

Za nutné ještě považuji zmínit, že dojem z práce kazí nepřesnosti, které je možné najít v seznamu literatury, kde občas chybí úplné tituly knih, v seznamu pramenů (chybné číslo knihy) a také v obsahu, v němž se názvy některých kapitol liší od názvů v textu (např. 4. kapitola, 7. kapitola, 7. kapitola je v obsahu dvakrát). Další nepřesnosti jsou v poznámkách pod čarou; postrádám také popis přílohy 3 a 4. V textu se objevuje více chyb hlavně v interpunkci, překlepy a pravopisné chyby (např. str. 48, 6. řádek; str. 1, cca řádek 19 ad.). Souhrnně lze říci, že autorka měla věnovat větší péči finální úpravě textu.

Přesto si myslím, že autorka splnila zadání a je třeba ocenit to, že musela projít větší množství zápisů, prokázat schopnost tyto často špatně čitelné texty přečíst a vzhledem k tomu, že byly zčásti německy, jim také porozumět. Proto práci hodnotím stupněm „velmi dobře“.

V Pardubicích 7.1.2014

Tereza Siglová